

„EDINOST“

zhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; in ven Avst. 9.— gl.
za polu leta 3.—; „ 4.50
za četrt leta 1.50; „ 2.25
Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 6 nov.,
Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.
Na naročbe brez priložene naročilne se
zpravnštvo ne osira.

EDINOST

Oglas in oznanila se računajo po 8 nov. vsakega v petini; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana javna zahvala, smrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu Piazza Caserma št. 2. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravništvo Piazza Caserma št. 2. Odprite reklamacije o proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

*V edinost je mrd.

Svojim volilcem!

Junaska Vaša borba povodom prvotnih volitev in pri glavni volitvi poslanca za zapadne okraje Istre v državni zbor na Dunaju provzročila je veliko radost v prvi vrsti mej narodom hrvatskim in slovenskim po vsej Istri, potem pa tudi mej istokrvnimi brati daleč na okolo: od bistre Soče do hladne Donave, od Drave pa doli do sinjega morja.

Velika čast, koju ste naklonili mojemu imenu, naklada mi pa tudi velike dolžnosti.

Srebra in zlata Vam ne morem ponuditi, a tega tudi Vi od mene ne zahtevate; dajal Vam pa bodem po svoji moči najboljšo sveto, najtoplejša priporočila: poklanjam Vam svoje srce in svojo dušo.

To sem Vam dolžan ne samo radi junaštva, koje ste pokazali, ampak tudi radi občudovanja vredne sloge, v koji ste se borili, radi vzgledne premišljenosti, koju ste osvedočili, obnašajoč se mirno in krotko vzlic groznim skušnjam, katerim ste bili izpostavljeni po raznih mestih.

Te Vaše dične lastnosti so tem znameniteje, ker ste — ne glede na to, Vas-li nazivljajo Slovence ali Hrvate — dokazali, da ste jedna duša in jedna misel.

Hvala Vam, junaki moji: v Vaših vrstah se boriti, mi je veliko veselje.

V Pulji, dne 1. novembra 1891.

Dr. M. Laginja.

Slovenska zmaga v Istri.

„Živela Istra!“ razlegalo se je dne 30. p. m. po vseh krajih Slovenije, po vseh onih deželah, kjer prebiva Slovan.

PODLISTEK.

Izlet na Krn.

Iz popotne torbice Josipa Podhumakoga.
(Dalje.)

Tudi g. r. F. mi je zelo ugajal z svojim klobukom, ki ni bil več za drugo rabo, nego da bi ga bili v kako njivo obesili v strah in trepet vranam in vrabcem. Čez pas in ramena imel je različne steklenice in torbice in bil je bolj obložen, nego vojak se svojim „sakundpakom“. Tak je bil tudi gosp. M., samo da je imel vrhu tega lišpa še prav mogočno skatijo, namenjeno za nabiranje različnih rastlin.

Kak sem moral biti jaz, misli si lahko vsak, kajti vai trije so se mi tako glasno smejali pri prvem pozdravu, da sem si začel v resnici domišljevati, ti moraš pa še lepše izgledati od drugih. K nesreči sem bil pozabil ta dan v zrkulu se ogledati in tako mi ni več možno opisati samega sebe. Le toliko vem, da sem rabil vsakokrat pol minute, predno sem mogel storiti korak se svojimi težkimi čevlji. Zato sem pa tudi stopal za vsemi drugimi, kakor stari slon — počasi — pa previdno.

Sreča nam je bila jako mila, ker iz vsega se je dale sklepati, da bomo

Do tedaj „tužna Istra“ prekrstila se je v „veselo Istro“ in priklopila se s to zmago dičnim drugim slovenskim sestricam. I do sedaj je bila ona slovenska, i do sedaj pritevali smo jo našim deželam — a na zapadni Istri ležala je grozna mora, koja jej ni pustila, da bi bila svetu pokazala svoje pravo lice. A „zora puca, bit će dana“ vzdihoval je naš tužni Istran, „pravica mora slednjic zmagati“, tolažil se je, ko se je zaman branil krutega nasprotnika. Udeleževal se je vseh bojev in da so bili boji ti vedno pravični, da se niso nikdar vršile nikake nezakonitosti, praznovali bi bili to zmago že prej in ne bili bi čakali leta 1891, 30. dan oktobra. A sedaj je zapadni Istran pokazal svetu svoje junaštvo, svoje pravo slovensko srce, svoj čisti slovenski značaj! Otrsel se je ptujega jarma, razrušil nasprotniške trdnjave in s potnim čelom in rosnim očesom sedel na razvalinah in oznanjuje veseljnemu svetu slavno zmago, naznanja mu, da on je častno dovršil dano mu patrijotičko nalogo. In sedaj, ko na tleh leže italijanstva stebri stari, ko oni jeze divjajo in s psokami skrunijo te zlate slovenske značaje, njemu se ne vstijuje najmanjši čut do maščevanja, ampak v svoji slovenski pravičnosti odpušča krutemu nasprotniku one pregrehe, koje mu je poslednji prouzročil. Ta narod, do kojega v novejšem času ves politički svet obrača pozornost svojo, ta narod, s kojim mi vai simpatizujemo, ta narod, kojemu se do nedavno gospodovali le nasprotniki naši, ki pa sedaj leto za letom progresivno le svoje sinove izbira svojimi voditelji, pošiljajoč jih na najvažnejša mesta, ta narod, koji praznuje sedaj slavno zmago, ta narod naj nam bode vsem Slovanom v izgled, kaj se vse lahko doseže, ako se značajno postopa. Ta narod se ni boril sedaj samo z Italijani, njemu je bilo treba zmagati še družega nasprotnika. In on je dosegel to zmago le kot ister-

imeli najugodnejše vreme. Še temno je bilo, ko smo stopali skozi vas. Za nami prihiti Š. in se nam ponudi za voznika. Prošiti se nismo dali dvakrat, vzlasti jaz ne, ker čevlji so me grozno težili. Vsedemo se torej na voz. Š. zavriška in hiteli smo kot lastovica proti Sodli. Nikar ne misli, dragi čitatelj, da je imel Š. upreženih par iskrenih konj — o ne, sam je bil voznik, sam je bil tudi vse drugo, le voz mu je v resnici naredil kolár. Na razpotju smo se poslovili od prijaznega nam Š. ter mu dali v znamenje njegovih velikih zaslug za naše potovanje kozarček žganja. A ni treba misliti, da ga je rad vzel — o ne, prositi smo ga morali jako dolgo, predno je izpraznil mali kozarček v največi sramežljivosti. Jeden drugemu zahvaljujoč se, krenemo proti soškemu mostu, za Gradom, skozi Zatomin proti Podoreharju.

Zatominci so baš ustajali, ko smo šli po vsi in srečati smo morali marsikatero pridno ženo. A bogsigavedi kaj jim je bilo, da se je vsaka ženska glasno zasmejala pri pozdravu: „Dobro jutro Bog daj!“ A mi se nismo dali motiti, ampak možko smo korakali proti hribu.

Koj za vasjo je pot zelo navkreberna, če jo je sploh imenovati pot, in tukaj

ski Slovan, brez vsake pomoči, bodisi od katere koli strani. To naj bode gospodi na Slovenskem v izgled, kaj se vse lahko doseže, ako sta Slovenec in Hrvat jedina, ako se ne pozna med različnimi stanovi nikake razlike. To naj bode tej gospodi v izgled in svarilo, da se z našim narodom vse doseže, ako se ga ne vodi za nos, temveč da so mu na krmilu možje, koji vse svoje sile lev to vporabljaljajo, da bi zasijalo narodu solnce lepše bodočnosti in ki ne gledajo pri tem na svoje lastne koristi, ampak jim je naloga: **Sveto služiti svoji domovini.** Zlata značaja Spinčića in Laginje bodeta svetila na nebu še v letih, ko bodo naši potomci slavili naše zaslužne može, naše sedanje buditelje in voditelje. Pred temi značaji morajo se klanjati celo naši nasprotniki, ker to sta moža, vredna zaupanja svojih volilcev. In to zaupanje isterskih volilcev je gotovo tako veliko, da ni človeku moči najti primernege izraza. Da bode svet vedel, kako je to zaupanje, kaj je sploh ta naš narod po Istri, navedemo par slučajev. Vzemimo najprej le to, da je marsikateri naših volilcev kmet na posestvu Italijana. In takih je mnogo, mnogo. Kak upliv ima gospodar do takega kmeta, misli si lahko vsakdo sam. A vendar naš kršni Istran se ni udal niti grožnjam, niti obljubam, ampak glasoval za brata po mišljenju in po krvi.

V Opretljščini bil je volilni mož, ki je dolževal nekemu Italijanu 200 goldinarjev. Le ta ga prime in mu reče, da ako on glasuje za hrvatsko stranko, izpodi ga. Ko to pretenje ni nič izdalo, obljubi mu, da mu odpusti vse dolg in zraven mu ponuja še 100 goldinarjev, ako na dan volitve vsaj doma ostane. Misli si, dragi čitatelj, da si ti reven kmet, zadolžen, ki ne vidiš leto dni novčiča in da bi ti stotak pomagal iz vse stiske; in sedaj ti

so pokazali naši maščanje, kako znajo hoditi, ker vsakih deset korakov izgubili so gotovo jednega. Jaz sem pa stopal tako trdno in počasi, da so se koj uresničile besede sv. pisma, ki pravi: „Kedor je zadnji, bo prvi“. In res: nismo še šli dvajset minut po plazu, bil sem že kakih dvajset korakov pred drugimi. V svoji vitežki uljudnosti sem se koj ponudil gospici, da bi jej nesel njeno prtljago. Iz začetka se je sicer branila, a konečno je vendar ustlišala mojo prošnjo. Tako sem lazil po strmem potu; skoraj sape mi je zmanjkovalo, pa saj ni čuda: prej bil sem že preobložen in sedaj sem vlekel še butaro gospice. Ne misli čitatelj, da se hočem s tem hvaliti, češ, največ sem moral jaz nositi in gospica je šla prazna. Tako ne mislim! Uboga gospica je morala dosti trpeti radi njenega ozkega krila, koje jej je branilo delati prave, krepke korake, kakor jih delajo naša gorska dekleta in mesto da bi šla z nami kot vojaki v koraku, dozdevalo se mi je takrat, da je naredila na vsak moj korak po deset tistih mestnih, pri tem pa je bila radi okroglega kamenja najmanj dva koraka na izgubi. A dasi je imela tako nesrečno krilo, dasi je skozi mestne čevljičke vsak kamenček čutila, zaostala ni nikdar in nikjer, ampak

pride prilika, da se lahko isnebiš vsacega dolga in vrhu tega prejmeš še lepo svotico sto goldinarjev, samo, da na dan volitve ne greš volit, ampak, da rečeš: „bolan sem, ne morem iz hiše“ — povej mi, odkritosrčno, kaj bi naredil v svoji bedi? Dá, slatega, železnega značaja treba, da te ne zapelje skušnjavec.

In takega slatega značaja je bil dotični volilni mož. Burja je strašno razsajala in revež ni imel toliko, da bi se bil v Trst pripeljal, ampak slabo oblečen v najhujši burji zapusti zapeljivca in pride sam v Trst, da bi mu tukaj v Trstu posodil kedo izmed slovenskih bratov 200 goldinarjev, da se reši s tem hudega upnika in da ne bode prisiljen v hudi zimi na prostem zavetja si iskati se svojo družino.

In tak ni bil le ta volilec, — taka je većina naroda našega po Istri, taki so tu doli naši bratje. Niso-li to značaji, na koje mora biti ponosen ves slovenski svet? Ni-li to narod, pred kojim bi se moral umakniti marsikak drug kulturen narod? Takemu narodu je bodočnost gotova! Dá, gospóda, odkrimo se pred takim narodom, óegar značaj se sveti pred vsem svetom kot solnce v svojih jutranjih žarkih. In če dá tak narod svoje zaupanje takim možem, kakor sta pobratima Spinčić in Laginja, koliko večje je to zaupanje, koliko večja sta moža, ki sastopata tak narod, kakor je isterski. In volilci so si znali izbrati prava moža, oni znajo ceniti zaslugeteh buditeljev in voditeljev. In tudi ona dva znata vráti svojo sveto nalogo, tudi ona dva znata ceniti to zaupanje. Delovanje Spinčića nam je znano, ime Spinčić nam je sveto, vsak Slovan z nekim visokim spoštovanjem izusti to ime. Njega ljubi in spostuje narod, zanj gre ta narod tudi v ogenj, če je treba —; in kakor ga čislajo njegovi najbližji bratje, preverjen naj bode, da ga baš tako čisljajo i drugi bratski narodi. Tako je tudi z dr. La-

bila je vedno pri prvih, kakor prava junakinja in zraven vsega tega še vedno najboljšo volje.

Jeden z drugim norčevaje se prišli smo še precej zgodaj do Podoreharja, koja hiša jako slovi radi nje slovenske gostoljubnosti in kjer nam je obljubil naš peti turist, naš voditelj, da nas počaka. A prišli smo pred njim. Kakih sto korakov pred hišo imeli smo sejo, kaj naj bi zavžili pri Podoreharju. Možki smo bili vai za žganje, meneč, to nam da moč; a gospica, kakor navadno vse ženske, protestirala je proti temu predlogu, češ, da bomo po žganju še bolj žejni in priporočevala je gorkoi jedva pomolženo mleko. Ker sem se tud jaz udal temu predlogu vedoč, da mleko dobimo zastoj in ker je znala gospica svoj predlog prav odvetniški zagovarjati, ostalo je pri tem in konec je bil debati, pri kojoj se mi je nekaj, ne posebno prijetnega pripetilo.

Vso pot šli smo namreč kot srne jeden za drugim — se vé, jaz prvi. Pri seji so me pa kaznovali, ker uvrstili smo se sedaj nekako po „rangu“ in sicer tako, da je šel prvi g. r. F. kot najstarejši se svojo veliko črno brado, za njim gospica M. in za njo njeni brat in mene, kot najmlajšega, potisnili so zadnjega. A bridko

ginja. Pogledajmo le današnje njegovo „Zahvalo“ in prepričamo se, da imamo pred seboj moža, kateri povsem zasluži biti zastopnikom značajnega svojega naroda, in ki se sme s ponosom imenovati pobratima Spinčiću. „Ne zlata, ne srebra vam ne morem dati“, pravi on v svoji „Zahvali“, „a dam vam srce in dušo“. Volilci, vidite, da boljšega moža si niste mogli niti misliti. Oni Laginja, koji bude materijelne škode imel pri izvrševanju svoje svete dolžnosti, oni Laginja, koji je imel kakor odvetnik v Puiju se strankami obilo posla, oni Laginja zapusti svojo družino in pisarnico, ko ga sveta dolžnost na drugo delo kliče, ko mu vi volilci izročate to nalogo — zapusti vse in poklanja „srce in dušo“ narodu svojemu; navdušenjem vzeli je v roko voditeljstvo v boju proti nasprotnikom vsklikajoč: „Deca, z vami se je lepo bojevati.“

Tak je Spinčić, tak je Laginja, tako značajno in uneto za blagor tlačnega naroda je svečeništvo, tak je vsak narodnjak v Istri, tak je slovanski narod po Istri!

In tak narod praznuje sedaj slavno zmago, a žnjim jo praznujemo mi vsi. Kresovi po hribih, spisi v različnih slovanskih listih, veselice v različnih društvih, brzojavke in čestitanja od mnogih krajev in slednjič nabiranje donatkov za družbo sv. Cirila in Metoda, so nam priča, kako slavi ves slovanski svet to zmago. In kakor se mi sedaj radujemo, jezijo se naši nasprotniki in dajejo odduška tej hudi jezi v različnih listih, dobro vedoč, da ta zmaga ni bila važna le za Istrane, temveč za vse avstrijske Slovane. Nasprotniki se talažijo s tem, da bodo volitve zopet uničene. No, če pride zopet do tega, Istran bode zopet dal dobro lekcijo onim, koji so se ne dolgo temu pisali: „Gorje vam, vrgli ste nam rokavico in še hujše gorje vam pride, če rokavico poberemo“. No, Slovani v Istri so vrgli rokavico, Lahji so jo v največjem srdu pobrali in maščevali se hoteli nad nadležnimi „ptujci“ v Istri. A tej nadležni ptujci v Istri so jim za vselej povedali, da tu so oni gospodarji: za nasprotnike pa je vzrastla — blamaža.

Zato je pa tudi ta zmaga toliko slavnejša, ker boriti se je bilo slovanskemu narodu z nasprotnikom, koji je porabil vsa nezakonita sredstva, samo da bi bil popravil ono blamažo, koje je doživel z uničenjem Vergottinjeve volitve. No, sedaj se je še kedo drugi prav pošteno blamiral, kajti po Istri razlega se glasno: Živela slovenska Istra!

se je maščevala ta moja usoda nad njimi! Velik pes nam pridivja nasproti in vsak od teh groznih junakov je želel biti zadnji, hoteč se jeden za drugim skriti — a jaz v svojem junaštvu bil sem prav tih in miren zadnji med najzadnjimi in pustil, naj oni, koji so prvi, a psom obračunajo. A ali so vendar prav mirno naprej kakor bi ga ne videli. Žival čakala je na me. Ko se mu približam pripeljem mu se svojo palico jedno prav gorko čez hrbet, da je glasno zacvilil in odletel. Ko sem se pa baš čez neki prelaz kobacal, zgrabi me za nogo in odnese mi v znamenje maščevanja kot plen kos mojih kupljenih hlač. —

To pasje lajanje in cviljenje pa je privabilo vse domače iz hiše. Veselili smo se, da nas rešijo tega psa, a kako se začudimo, videči, da so otroci pobegnili kot blisk in v strašnem joku v hišo; za njimi je pa prav možko korakala gospodinja in se delala, kakor da nas ni niti opazila. Mi gremo vedno le naprej, kakor Judje, ko so vzeli ono znano mesto v Afriki. Krik v hiši postaja vedno večji in gospodinja kuca na nas pri skorom zaprtih vratih. Kaj storiti? Otroci so se vstrašili velike brade, strašnih slamnikov in naših belih drogov. Taki ne smemo v hišo, radi

„Izgubili smo!“

Italijani se kaj radi ponašajo se svojo „ávito coltura“ in v imenu „civilizacije“ naj bi bili mi Slovani i v bodoče njihovi robi. Da sta ta „ávita coltura“ in ta „civilizacija“ goli hamburg, priča nam doli sledeči članek, kojega je pred par dnevi priobčil pristno italijanski list „L'Eco di Pola“. To vam je zrcalo, v katerem se italijanska stranka kaže v vsej svoji podlosti in demoralizaciji. Članek ta priporočamo osobito onim odločilnim krogom v resno razmotrivanje, koji se nikakor ne morejo otresti starih krivih nazorov in predsodkov. „L'Eco di Pola“ piše:

Izgubili smo! In zakaj ne bi bili smeli izgubiti? Na kaj smo se zanašali? Na vzajemnost naše stranke, ali morda na disciplino? Ali še bolj morda na našo bratsko jedinstvo in slogu? Ali na ono superijorno inteligenco, koja, vzgajajoča idealne, vlada množice, ki pretrešajajo srca celih rodov in koji v trenutkih nevarnosti vspodbujajo vsakoterega, da za domovino plemenito žrtvuje imetje, čast, obitelj in svoj lastni život?

Izgubili smo! Zaman bi bilo to prikrivati ter pretakati krokodilske solze; bolje je, da pripoznamo naravnost: mea culpa, mea maxima culpa; povedati nam je to glasno in ne da bi se sramovali, takó, da naš dnje vse naš sedanji rod.

Bolje sedaj, nego pozneje: vsaj imamo časa, da razmišljamo in — kakó!

Vsled te odkritosrčnosti naše pretrese izvestno jeza vse umetno narejene Italijane in same sebe hvaleče liberalce, to je óne, ki pripadajo vsem strankam, a se delajo — ker jim lastni interes tako veleva — kakor da pripadajo samo jedni stranki, ter se v srcu smejejo ónim, koji v istini tugujejo na nesreči domovine.

Mi smo prevzvišeni, da ne bi prezirali vseh teh pouličnih kričacev in pouličnih šarlatanov; pišemo pa za óno malo poštenih, koji z nami jednako mislijo in vidijo v tem porazu dobro zaslužen lekcijo, katera jih nauči misliti na bodočnost.

Vzrok temu našem porazu iskati je torej v vtikanju renegatov, kateri se nazivljajo pristnim pristašem stranke, koja že po naravi ne more biti njihova; mož, kojim nedostaje discipline in tolerance, koji so nas razdelili in raztrgali vzbudivši mej nami o biteljske in osebnne spore; mož, ki so zatrli vsako idealnost in meščanski ponos, — to je: svetost domačih tradicij — valjujoč se povsodi na čelo in izpodrijavač druge sposobneje; mož, ki

tega zopet seja. Žejni smo bili hudo, vode nismo več imeli, v hišo moramo torej na vsak način. Usoda zadene mene. Hitro odložim vso prtljago a klobukom in palico vred in tako gologlav in (razume se samo ob sebi) brez nikake dlake na obrasu, grem prav počasi po stopnicah, kričaje: „Bog vam daj dobro jutro, mati, ste že vstali, ste že kaj skuhalih?“ Moja oseba in te besede so vso družino nekoliko pomirile, da so bila vrata koj odprta. Predno odzdravi, vpraša me žena: „Slišje, ki sa pa tuaste zani ldeje?“ Ko sem jej vse našo bando popisal in jej tudi povedal, kaj in kam mislimo, ponahal je tudi otročji jok in pri vsakih durih, vodečih iz kuhinje, bilo je vame uprtih par debelih sivih otročjih očij. Gospodinja nas je jako gostoljubno postregla, dala nam je vode, koje sem moral svojim drugom v velikem lesenem korcu na dvorišče nositi, ker oni niso smeli radi otrok v hišo. Tako sem moral jaz streči svojim turistom, ker vse, kar mi je dala gostoljubna žena, moral sem nesti v kot na dvorišče, kjer smo se potem vsi skupaj gostili. Še nismo bili zavžili vseh božjih darov, zaslišimo od daleč vrisk in v kakih desetih minutah je bil pri nas naš brezplačni voditelj, naš prijatelj g. K. (Dalje prih.)

se vsprejeli v svoje vrste tropo fanatiških in bedastih pobalinov, praznih glav, lačnih pohajacev, kričečih „doli s Kristusom“ in „doli z Barabom“, ne da bi poznali vrednost Krista, niti one Barabe; mož, ki skupno s pobalini iz navade, pravimi kolovodji pijanih prostakov, menijo, da smaga stranke ali národa obstoji v tem, da nad drugimi kriče: Voi altri siete ignoranti!

V civilnem svetu velja veliko več narod srednje vrste, nego narod, ki obstoji iz nekoliko ženijev, a obilice ignorantov.

Sklicevati se na ignoranco Slovanov-sodeželanov, ne velja; oni imajo v svoji sredi učene može energičnega značaja, koji znajo kruh učenosti bolje uporabljati, nego mi to delamo. Je-li razvpita naša superijornost izražena v preziranju in zaarovanju, kakor bi nam kazal dogodaj, da je pred par dnevi nek puljski pravnik na pozdrav nekega poštenega Črešana, njegovega klijenta, odgovoril: „Pojte tako pozdravljat svojega izvolfenca, ne pa mene, kajti ne vem, kaj bi počel z vašimi pozdravi!“

Mej Hrvati nahajamo spoštovanja vredne ljudi, ne pa slavo-hlapnežev in oholežev, stoječih nad oblaki raznih kadilnic. Ti ljudje — kakoršen je dr. Laginja — stopajo raz stališče svoje lastne inteligencije ter zabajajo doli mej množico, ljubeznjivo obdejavajo z vsakim. Njihov zistem ni od slučaja do slučaja in absolutne izključljivosti, ampak vzajemna sta jim: veselje in žalost. Pri nas je rodoljubje izključljiva last nekaterih oholih bedakov, koji se, kadar se jim huda godi in ko se približa nevarnost, zatekajo do vseh žepov in do vseh src v nadi, da jim tu bode rešitev, toda marsikateri žep in marsikatero srce ostane nemo.

Ta lekcija mora nas poučiti, da, ako napredujemo tem korakom, v kratkem vsa Istra pride slovanski stranki v last, kajti tudi ono malo število pravih Italijanov, sedaj preziranih po znanih zapeljivih naroda, utegnulo bi sodelovati z veliko slovansko družino, če že ne po naravi, pa po duhu lastne odločitve.

Tako bi na bojišči ostali decimirani dva ali trije gostobesedniki, izvršujoči uloge burkežev, kakoršno so po nazoru nas dobromislecev tudi do sedaj vedno izvršali.

Zjediniimo se torej tesno, otrešimo se žalosti ter bojurno se se svetim orožjem inteligence in ljubavi, da se svojimi deli in svojo vernostjo postavimo jez predrznosti in slavohlepim aspiracijam tujih ljudi.

Le po tej poti pridemo do zmage.

Politični pregled.

Notranje dežela.

V seji drž. zbora dne 5. nov. predložil je poslanec Herold postaven načrt, tikajoč se premembe državnozborakega volilnega reda za Češko. Poslanec dr. Gregorec je zahteval, da se uravnajo plače članov stolnih kapiteljnov. Dobe se celo mesta korarjev, za koje je določena plača 820 for, ali še manje. Taka plača je vendar za korarja sramotna. Govornik predlaga torej resolucijo, a koje se pozivlja vlada, da v sporazumljenju z episkopatom predloži postavni načrt, a kojim se uravnajo plače pri katoliških stolnih kapiteljnih, osobito pri onih, ki dotične plače dobivajo le iz verskega zaklada. — Poslanec Brylinaki želi, da se grško-katoliškemu škofu v Stanielavi plača poviša od 6000 gld. na 12000 gld., ter da bi se grško-katoliški duhovščini plače davale anticipando. — Posl. Adamek izjavlja se za uravnanje plač pri slabije dotiranih stolnih kapiteljnih. Govornik obžaluje, da se na narodne manjšine po mestih, v jezikovnem pogledu mešanih, ne pritiaka samo v šolah, ampak tudi po cerkvah. Ne zanemarja se samo šolski pouk, ampak tudi češkim propovedim stavljajo najhujše zapreke. Mi-

nister za nauk in bogočastje odgovoril je na želje, izražene po poslancih Gregorcju in Brilinskemu, da je uprava bogočastja potrebno ukrenila, da se reši to vprašanje. Da se uprava bogočastja še ni obrnila do finančne uprave, tiči vzrok v tem, ker se se potrebščine v proračunu bogočastja povečala za 78.511 gld., pokritje pa se zmanjšalo za 29.096 gld. in je torej skupna bilanca za 107.607 gld. neugodnejša, nego v prošlem letu. Minister zagotavlja, da je vedno pripravljen baviti se s to zadevo, pripominja pa, da treba polagama postopati. Na pritožbe poslanca Adameka izjavlja minister, da je to izključljivo notranja cerkvena zadeva, zagotavlja pa, da se, kolikor daleč sega upliv države, jednako merno poštevajo verske potrebe vseh narodnosti.

Proračunski odsek dovolil je v svoji seji dne 6. t. m. zahtevani dodatni kredit 25.000 gld. za nakup prostora za gradnjo državne ljudske šole v Trstu. Na vprašanje poslanca Kaizla odgovoril je gósp. naučni minister, da kredit ta se ne vporabi za osnovo šol v Trstu z nemakim učnim jezikom, ampak da se šola primerno pod streho spravi. Radi po poslancu Stalitzu zahtevanega uvedenja italijanščine kot obligatnega predmeta, rekel je naučni minister, da se bode o tem še le informoval.

Predvčerajšnjem so se na Dunaji v posvetovanje sešli nastopni cerkveni dostojanstveniki: kardinal knezo-nadžkof praški grof Schönborn; kardinal knezo-nadžkof dunajski dr. Gruša; knezo-škof Graški dr. Janez Zverger; knezo-škof Ljubljanski Jakob Misia; knezo-škof Mariborski dr. Napotnik in škofje Binder, Doppelbauer in Bauer. Predseduje knezo-nadžkof grof Schönborn. Posvetovanja trajala bodo baje do ponedeljka.

„Narodni Listy“ javljajo: Grof Taaffe zahteval je od dra. Riegra določen odgovor, pridejo-li staročeški poslanci v državni zbor ali ne. Rieger pa ni dal definitivnega odgovora. Ako staročeški poslanci položijo svoje mandate, razpusti vlada deželni zbor.

Schmerling, predsednik najvišjemu sodišču, pojde vendar le v pokoj. Kakor se govori v obče, mu bode naslednik dosedanji prvi podpredsednik, dr. Stremayr, a na mesto prvega podpredsednika pride baje baron Pražak. Dasi Slovani se Stremayerjem ne pridobimo prav čisto nič, vendar se veselimo, da vendar enkrat s pozorišča izgine znani Schmerling, ki je mej mnogobrojnimi našimi nasprotniki jeden najnevarnejših. Schmerling je oče famoznim našim deželnim volilnim redom, kojim je bil glavni namen ta, potiskati naravne in vsvarjati umetne veščine. Ni treba družega, nego da si ogledamo deželne zbornice na Primorskem, na Moravskem in Štajerskem. Iz kratka: Schmerling se je ovekovečil se svojo glasovito volilno geometrijo. Sedaj gre — mi Slovani ne bodemo tugovali za njim.

Vnanje država.

V srbskem ministerstvu nastala je kriza, ker sta ministra Vučić in Taššanovič dala svojo odstavko. Njune poslove prevzameta začasno Pašić in Velimirovič.

Tudi v zvezanih državah brazilijskih nastali so kritični časi, ker je nastal spor mej kongresom in vlado. Vled teh homatij razpustili so kongres, uveli obsedno stanje in diktaturo, kakoršna je bila pred volitvami. Bati se je resnih izgredov.

Poljski prelat Stablevski imenovan je nadškofom za Poznanjsko. Ker je ta cerkveni dostojanstvenik poljsk rojak, menili bi, da znači to imenovanje milejšo dobo za pruske Poljake, v resnici pa je to le pesek v oči, kajti Stablevski je veren pristaša pruske države. Ta korak ima torej le ta namen, Poljake še bolj prikleniti na prusko državo.

V prvi seji mirovne konference v Rimu stavili so razne predloge glede organizacije pristašev ideji mirovni sodišč.

Ali že v tej seji jim je nekoliko štreno zmešal znani irredentovec Imbriani. Može se je namreč potezal za samodoločbo narodov trdeč, da treba narodom samim prepustiti odločitev mej vojno in mirom, kajti pri posebnih okolnostih mir ne znači blagoslova, ampak poniženje za narod, ako namreč ta narod še ni prispel do konca svojega narodnega razvoja. Kaj je s tem gospod Imbriani mislil, je lahko uganiti: Italijani živeči pod Avstrijo in Francijo, mu ne dajo miru. Imbrianiju odgovoril je avstrijski poslanec Pirquet, češ, da narodno pravo še ni najvišje dobro.

DOPISI.

Iz dolinske županije, dne 6. nov. (Izv. dop.) — V zadnji številki „Edinosti“ obljubil sem nadaljevati svoj dopis. Evo me torej!

V Koprno so bili te dni napadi na dnevnom redu, a zadošča naj, da navedem jednega samega.

Miren, ne mrzel in ne gorak, tukajšnji posestnik Urh Lovriha r. Ivana šel je dne 28. okt. v Koper plačat davke. Odšel je mož okoli 150 gld. Bilo je popoldne, ko je bil v davkariji, kar nastane velik hrup pred uradnico. Koperska fakinaža, bosonoga in taka v glase-rokovicah, napadla je duhovna baje naše krvi.

Metala je vanj kamenje in upila: „fuori mostro di prete croato“.

Pomenljivo je, da so se tem surovostim smejali tudi taki gospodje, od katerih še po njih stanu ne bi bili tega pričakovali. — Dopadlo jim je! — Ko odpravi Urh Lovriha pri davkariji, bilo je že 5. ura popoldne, in ni mu kazalo podati se isti dan na pot. — Šel je v gostilno in vpraša za prenočišče. Gostilničar mu obljubi ali nakrat je začelo leteti kamenje v vrata in okna gostilne, tako, da je bil ubogi mož prisiljen bežati iz gostilne. Bežal je, spremljan od druhali, na trg, kjer biva mestna straža.

Ni treba še povdarjati, da je vjel ubogi mož mej potjo mnogo hib in kamenja.

Prišel na mesto, najde k sredi dva žandarja, koja sta ga potem spremlila v varnost, in ukazala občinski straži, da ga varuje. Kaj se je potem zgodilo, se ne ve, a pobalinom in koperski noblesi, ki je sodrgi z migljeji očes „komandirala“, se baje ni nič zgodilo. Čez četrte ure prideta žandarja in dopovesta Lovrihu, da se mora takoj oddaljiti iz Kopra, ker zanj tu ni postelje!

Branil se je malo bolehn in stari mož, a zastoj! Žandarja sta mu dodala občinsko stražo, koja ga je spremljala komaj 20 korakov iz mesta. Komaj pa se je straža obrnila, skoči pet a cepci oboroženih pobalinov izza odnotne kovačnice.

Mrak se je storil ubogemu možu, kajti, sam je bil, in straže ni bilo več. Preostajalo mu ni družega, nego bežati. Ukljub starosti in bolehnosti je dobro brusil pete, a ko ga niso mogli dohajati, metali so vanj kamenje. — Ves utrujen toliko da je prisopihal do prve hiše, kjer se je v krvi zgrudil na tla. — Dobra gospodinja ga je naglo skrila na seno. V kakem strahu je revež prebil noč — ni mogoče popisati.

Zlodejci prišli so namreč parkrat v ono hišo ter preiskali vse kote, da bi iskahnla svojo žrtev. Kakor Lovrihu, tako se je godilo več drugim iz Doline, a pre mnogim iz Pomjana in Dekanov. Oblastnije prosimo prav iskreno, da potrebno ukrepanje v obrambo naš mirnih seljakov.

Do sedaj je naša županija prosila sodnije in davkarje v Dolini; a sedaj je zahteva ves narod! Nobeden naših ni si varen življenja, ako gre v Koper po opravilu ali celo nese trd davke. Svaka sila do vremena! Plačati davke in se ob jednem izpostaviti nevarnosti — je preveč! Naši ne gredo več v Koper!

Naši in vsi drugonarodni poslanci na Dunaju, ako imajo le količkaj človeko-

ljubja v srcu svojem, naj nas podpirajo in zahtevajo varen kraj, kjer bomo iskali pravice ter nosili naše trdo zaslužene denarje. Daleč je Koper, a če bi bilo novo sodišče še dlje, le da bomo si varni življenja!

Različne vesti.

Umrli je nagle smrti g. Jakob Čopić trgovec v Zagorji na Pivki. Ranjki bil je vzgleden rodoljub, značaj v vsakem oziru ter priljubljen vsacemu, ki ga je poznal. Zemljica bodi mu lahka!

Še enkrat volitev v Miljah. V predzadnji številki priobčili smo popravek slavnega o. kr. okrajnega glavarstva koperskega, v kojem ta oblast brani dotičnega volilnega komisarja postopanje. Da ne bi se mislilo, da smo mi lehkomišljeno in kar tja v en dan pisali, moramo konstatovati, da imamo zabeleženih celo vrsto volilcev, koje je dotični gospod komisar povpraševal: ali nočejo premeniti svoje volilne liste? Seveda se je stvar pozneje tako tolmačila, da je gospod komisar dotičnim volilecem le zato prigovarjal, ker je prišel na to, da jeden naših volilnih mož — Uršič Jožef iz Spodnje Škofije — nimis kvalifikacije za ta posel. Če pa je tako, vprašamo po vsej pravici: zakaj ni gospod komisar storil precej pri začetku volilnega čina, ko nam vender volilec Jožef Andriasič, po domače Čutič iz Badiha št. 102, ki je prvi volil, priča, da je g. komisar listo naših volilnih mož natančno pregledal in odobril, potem ko sta jo pregledala tudi Miljski župan in Bernard Ubaldini? Slavno o. kr. okrajno glavarstvo se torej ne sme čuditi, da so si ljudje vso stvar po svoje tolmačili.

Iz Ajdovčine se nam piše: Da bi dali duška svojem veselju povodom izvolitve dr. Mat. Laginja v državni zbor, pripravili so Vipavci kresove na Nanosu, pri sv. Hironimi in na Čavnu. Ali burja, ki od 30. p. m. sem silno razgraja, preprečila nam je to veselje. Toda vedite, da je sijajna vaša zmaga vsbudila silno veselje po vsem Vipavskem, kakor menda povsod po Slovenskem.

Iz Ricmanj se nam piše: Tudi mi smo težko pričakovali izid deželnozbornske dopolnilne volitve. Zbrani smo bili v krčmi g. Petra Kmetič. Ko pa nam sel iz Boljanca prinese veselo vest o sijajni zmagi, nastalo je neopisljivo navdušenje in krepko smo saorili: živio naš poslanec! V živahnem pogovoru izražali smo tudi željo, da ne bi naš poslanec hodil za Hohenwartom skozi vsak grm, ako noče, da mu ne bode ves trud na Dunaji zaman. — Naslednjega dne plapolale so zastave po naši vasi in na večer prižgali smo na vrhunci — ki se odslej imenuje „zmaga“ — kres. Topiči so gromeli v proslavo prebuditve naše zapadne Istre. — Tudi ob tej priliki pokazal se je vrli naš župan, g. Brdon, pravega trudoljubivega narodnjaka. Več narodnjakov.

„Tržaški Sokol“. Opozarjamo slavno občinstvo, da priredi društvo to noč svoj „sokolski večer“ z jako zabavnim programom. Veselica je v dvorani Mally. Via Torrente št. 16. Začetek ob 8½ uri.

Za podružnico sv. Cirila in Metoda pri sv. Ivanu. V proslavo zmage gosp. dr. Laginje, svetoivanski rodoljubi nabrali 1. novembra t. l. v gostilni pri zvezdi in Rošetu 4 gld. 20 kr. Živili Istrani-bojevnik! Živila naša Istra!

Za podružnico sv. Cirila in Metoda na Greti, oziroma za otroški vrt v Rojanu se je nabralo nekje 8 gld. 25 kr.

Cerkvena slovesnost vršila se je minoli četrtek ob 10. uri zjutraj v Rocolu. Milostljivi gospod škof so namreč blagoslovili nov zvon v cerkvi sv. Vicenca Pavlanskega v tamošnjem okraju.

Zapodite sleparje! Večkrat smo naše ljudstvo svarili pred brezvestnimi agenti-

raznih tujih tvrdek in menjalnic, koji jim vsebujejo raznovrstno robo proti splečevanju na obroke. Mnogokrat se ti ljudje pritepejo v domače poštene vasi ter tu ponujajo svojo robo po navidezno nizkih cenah kažoči razne uzore; in naši ljudje, posebno pa ženske, jim gredo kaj radi na limanice ter kupujejo, vplačujoč prvi obrok, a ne vedó, da so prav pošteno osleparjeni dokler jim ne pride „s poštnim povzetjem“ naročena roba, koje morajo plačati naenkrat, ne da bi si jo bili predno ogledali ter zajedno podmiriti visoke poštné troške. Navadno je na tak način kupljeno blago vse preperelo in zalezano, koje ni niti polovico vredno od tega, kar se je zanje plačalo in kupec sam sprevidi, da bi iste baže, a mnogo boljše robo dobil v Trstu za primerno nižjo ceno. Še brezvestnejši so prodajalci dragocenih vrednostnih papirjev, agenti ponajveč ogerskih židovskih menjalničarjev. Ti ponujajo lahkovernim ljudem srečke, obligacije in druge igralne papirje na obroke natvezujoč lehkovernežem vsakovrstne laži o pravi vrednosti teh papirjev. Navadno jim pri vplačanju prvega obroka izročé obrazec dotičnega vrednostnega papirja, za kojega mora dotičnik plačati 3—10 for. in to za papir, kojega ne moreš rabiti za drugo nego za sir zavijati. Zajedno jim dajo tudi uležno knjižico poštné hranilnice, v kojoj naj vplačujejo daljne obroke. Kupcem pa zabičujejo, da imata dani jim papir in knjižica gotovo vrednost ter ista lahko zasta vijo pri vsaki menjalnici, koja jim izplača ves njih denar. To je grda laž, s katero ti brezsržneži mamijo ljudstvo ter mu izvabljaajo drago prisluženi denar. Ako si je kupec naročil kak vrednosten papir obvezavi se vplačevati na obroke, prigodi se največkrat, ko je že plačal lepo svoto denarja na račun ter je zaostal za par dni samo z zadnjim obrokom, da mu židovski menjalničar piše, da je daljno vplačevanje nepotrebno ker je dotičnik zgubil vse pravice. Ves vplačani denar se mu več ne povrne. Tudi, ako je naročilec vplačal vse obroke, obotavlja se židovski menjalničar vrednostni papir poslati in šestokrat mu ga tudi ne pošlje, čeprav je dotičnik isti papir morda že dvakrat preplačal. Za srbske loze n. pr., kojih nominalna vrednost je okoli 45 for. v istini pa stanejo proti gotovini 34 gld., zahtevajo ti do 50 gld., torej 16 gld. več. Uprav te dni smo govorili z ubogo žensko, koja je enak agent naplahtal; izdala je 6 gld. — zastoj. Opominjamo torej naše ljudstvo, naj se ne pusti premamiti vabljivim besedam teh agentov ter naj se obrne, ako meni vkupiti kak vrednosten papir, rajši do solidnih tvrdek v mestu n. pr. do ljudske banke v Trstu, kjer dobi iste cenejše in tudi na obroke. Tudi varujte se raznih nemških potovalnih agentov, ki vam ponujajo sukno in platno dober kup, ter ne kupujte nikake stvari, predno je ne vidite. V Trstu je mnogo poštenih trgovcev našega rodu, do kojih se obrnite v potrebi. Ako vam pa pride ponujat mestni Žid robo po 10 kr. na teden — in teh po okolici tržaški je polno — pokažite mu vrata, predno vam je kaj pokazal, kajti gleda vas opehariti.

Trpljenje Božjega Sinu bude predstavljala jutri v glediađu „Armonia“ neka nemška družba. Predstava ta bo za Trst celoma nova in brez dvojbe se je bude udeležilo mnogo občinstva.

Mesec november. Znani že zdevno pokopani zvezdogled Mathieu de la Drôme prorokuje za ta mesec nastopno vreme: Jako mrzlo od 1. do 9. t. m. Na Jadranskem morju mrzel veter. Lepo vreme od 9. do 16. Polotje sv. Martina (dne 11. t. m.) Živ mrz od 16. do 23. Sneg na Francoskem. Sneg, dež in veter od 23. do 1. dec. Pričakovati nam je torej l. mrz, kar pa ni čudno, ker je — zima. V Trstu ga že poldrugi teden dobro občutimo, kajti minoli teden divjala je burja, kakoršne nismo že davno učakali, ta teden pa čemdalje bolj pritiska mrz.

Požar vnel se je na parniku „Juno“ v novi luki, a na lice mesta so hitro prišli vatrogasci, ki so ga pravočasno pomorili.

Požar. Minolo soboto, ko je divjala silovita burja, igral se je nek triletni deček v Hrušici pri Podgradu z žveplenkami ter po neprevidnosti zažgal slamo v nekem hlevu. Ogenj je kmalu vplamenel ter požgal štiri kmetске hiše. Vse je bilo pokončano, pridelek, seno in slama, ki so bili notri. Škode je kacih 5000 gld. a zavarovanih samo 3000 for. Ubogi ljudje!

„Ljubljanski Zvon“ prinaša v 11. zvezku nastopno vsebino: 1. Jos. Cimperman: Satura. Levstiku Francetu. 17—32. — 2. A. Funtek: Bolnici. — 3. Bistran: Poslednji dan. — 4. Dr. Nevšekdo: 4000. Povest. (Dalje.) — 5. Bátorog: Utrnila se je zvezda. — 6. Anton Kaspret: Razmere gorenjskih kmetov okoli leta 1500 (Konec.) — 7. T. Doksov: Moja sreča. — 8. Stébor: Samotarjeva zgodovina. — 9. Ige Kaš: Dalmatinske povesti. VI. Križ ob poti. — 10. Rastislav: Némi listi. — 11. y.: Ob studenci. — 12. Andrej Fékonja: Kratka povestnica slovenskega pravopisa. (Dalje.) — 13. R. Perušek: Nosrečna junaška kri. Črtica iz Bosne. (Konec.) — 14. y.: Poeziji. — 15. Bátorog. Kdaj li naj trgam cvetje rož? — 16. Književna poročila: IX. V. Oblak: W. Vondrák: Ueber einige orthographische und lexicologische Eigen thümlichkeiten des Codex Suprasliensis im Verhältniss zu den adern altslovenischen Denkmälern. — 17. A. Štritof: Še jedenkrat Fonov nemško-slovenski slovar za prvočolce. — 18. V. Bužek: Slovniški razgovori. — (Dalje.) — 19. Listek.

Skladni Koledar 1892. Kakor je dolžnost vsakteremu delati na to, da izginejo iz naših narodnih krogov razni nemški „leposlovni“ listi dvomljive vrednosti, ter se vdomačijo naši domači, tako moramo pohvaliti nastojanje „Narodne tiskarne“ ljubljanske, mereče na to, da imamo Slovenci raznih potrebnih koledarjev, sestavljenih v materinščini. Vršeča to hvalevredno svojo nalogo izdala je „Narodna tiskarna“ ravno kar prvi slovenski „Skladni koledar“ (Block-Kalender). Dobiva se ta koledar tudi v Trstu pri g. A. Fabbri. Priporočamo torej tržaškim rodoljubom, da po vsej moči podpirajo to podjetje.

„Kmetovaleca“ št. 20. prinaša sledečo vsebino: 1. Nekaj o prezimovanji čebel. 2. Osnovna pravila o avinjereji. — 3. Naprava za nspenjanje dratu. — 4. O napreganji žrebet. — 5. Gospodarska zadruga v Materiji v Istri. — 6. Razne reči. — 7. Vprašanja in odgovori. — 8. Gospodarske novice. — 9. Tržne cene. — 10. Inserati.

Zagrebska jubilejna razstava. Poroča se nam, da je te razstave razsodišče za farmacevtske aparate firmi Ivana Kwizde, dvornega oddavatelja in lekarnarja v Korneuburgu, prisodilo častni diplom (najvišje odlikovanje) za nje razstavljene veterinerne aparate.

Tržne poročila.

Cene se razumo, kakor se prodaje na debelo blage za gotov denar).

	Cena od for. do for.
Kava Mocca	100 K. 127.— 128.—
Rio bisar jako fina	— — — —
Java	— — — —
Santos fina	86.— 88.—
„ srednja	82.— 83.—
Guatemala	99.— 100.—
Portorico	130.— 136.—
San Jago de Cuba	— — — —
Ceylon plant. fina	124.— 128.—
Java Malang, zelena	101.— 102.—
Campinas	— — — —
Rio oprana	106.— 110.—
„ fina	86.— 88.—
„ srednja	82.— 84.—
Jassia ligna v zabojih	28.— — —
Macisov cvet	380.— 390.—
Inger Bengal	— — — —
Papar Singapore	48.— 49.—
Penang	38.— 39.—
Batavia	42.— 43.—
Piment Jamaika	— — — —
Petrolej ruski v sodih	100 K. 6.— — —
„ v zabojih	7.50 — —
Ulje bomažno amerik.	33.— 35.—
Lece jedilno j. f. gar.	41.— 42.—
dalmat. s certifikat.	43.— 44.—
„ jamaik. M. S. A. j. f. gar.	50.— 52.—
Aix Viergo	60.— 62.—
„ fino	50.— — —

